

Sporazumi, sklepi in usklajena ravnanja

Prof.dr. Matjaž Tratnik
Pravna fakulteta
Univerza v Mariboru

Matjaz.tratnik@uni-mb.si

Konkurenčno pravo

```
graph TD; A[Konkurenčno pravo] --> B[Protimonopolno pravo  
Antitrust]; A --> C[Preprečevanje nelojalne  
konkurence];
```

Protimonopolno pravo
Antitrust

Preprečevanje nelojalne
konkurence

Cilji evropske konkurenčne politike

- ✦ Vzpostavitev in zagotavljanje integracije

  - Notranji trg

- ✦ 2 faktorja:

  - Določbe o prostih pretokih - DČ

  - Določbe o konkurenci – podjetja

Konkurenčno pravo EU

- ◆ Prepoved kartelnih sporazumov, sklepov in usklajenih ravnanj (101 PDEU)
- ◆ Prepoved zlorabe dominantnega položaja (102 PDEU)
- ◆ Nadzor nad koncentracijami (uredba 139/2004)
- ◆ Liberalizacija (106 PDEU)
- ◆ Prepoved/nadzor državnih pomoči (107 - 109 PDEU)

3 ključni koncepti

- ✦ Tržna moč – možnost zvišanja cen nad konkurenčno ravniyo
  - Zmanjšanje proizvedene količine
  - Zvišanje cen – večji dobiček
  - Primerjava s pogoji učinkovite konkurence
- ✦ Opredelitev “upoštevnega trga”
- ✦ Analiza vstopnih ovir

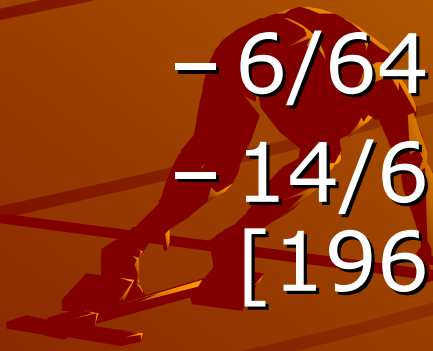
Odnos med k. pravom EU in DČ

- ✦ Avstrijske črpalke v vseh obmejnih področjih z Nemčijo in Italijo ob petkih ob 15h zvišajo cene vseh goriv za 3 cente in jih ob ponedeljkih ob 8h spet spustijo na prejšnjo raven.

Odnos konkurenčno pravo EU – DČ - splošno

- ✦ Zadosten učinek na trgovino med DČ
- ✦ Neposredni učinek 26/62 *Van Gend en Loos* [1963] ECR I
- ✦ Načelo primarnosti
  - 6/64 *Costa v ENEL* [1964] ECR 565
  - 14/68 *Walt Wilhelm v Bundeskartellamt* [1969] ECR I.

Uredba 1/2003, čl. 3(1)

- ✦ 1. Kadar organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, ali nacionalna sodišča uporabljajo nacionalno zakonodajo o konkurenci za sporazume, sklepe podjetniških združenj ali za usklajena ravnanja v smislu člena 101(1) Pogodbe, ki lahko vplivajo na trgovanje med državami članicami v smislu navedene določbe, uporabljajo za te sporazume, sklepe ali usklajena ravnanja tudi člen 101 Pogodbe. Kadar organi, pristojni za konkurenco v državah članicah, ali nacionalna sodišča uporabljajo nacionalno zakonodajo o konkurenci za zlorabo, ki je prepovedana s členom 102 Pogodbe, uporabljajo tudi člen 102 Pogodbe.

Uredba 1/2003 čl. 3(2)

- ◆ 2. Uporaba nacionalne zakonodaje o konkurenci ne sme voditi k prepovedi. sporazumov, sklepov podjetniških združenj ali usklajenih ravnanj, ki lahko vplivajo na trgovanje med državami članicami, a ne omejujejo konkurence v smislu člena 101(1) Pogodbe, ali izpolnjujejo pogoje iz člena 101(3) Pogodbe, ali jih ureja Uredba o uporabi člena 101(3) Pogodbe. Državam članicam ta uredba ne sme preprečevati, da na svojem ozemlju sprejmejo in uporabljajo strožjo nacionalno zakonodajo, ki preprečuje ali preganja enostransko ravnanje, v katero so vpletena podjetja.

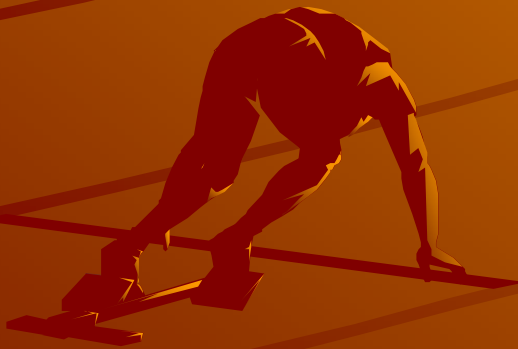
101 PDEU

- ✦ 1. Kot nezdružljivi s skupnim trgom so prepovedani vsi **sporazumi** med podjetji, **sklepi** podjetniških združenj in **usklajena ravnanja**, ki bi lahko prizadeli trgovino med državami članicami in katerih cilj oziroma posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na skupnem trgu, zlasti tisti, ki:

- ✦ a) neposredno ali posredno določajo nakupne ali prodajne cene ali druge pogoje poslovanja;
- ✦ b) omejujejo ali nadzorujejo proizvodnjo, trge, tehnični razvoj ali naložbe;
- ✦ c) določajo razdelitev trgov in virov nabave;
- ✦ d) uvajajo neenake pogoje za primerljive posle z drugimi trgovinskimi partnerji in jih tako postavljajo v podrejen konkurenčni položaj;
- ✦ e) pogojujejo sklepanje pogodb s tem, da sopogodbeniki sprejmejo dodatne obveznosti, ki po svoji naravi ali glede na trgovinske običaje nimajo nikakršne zveze s predmetom takšnih pogodb.

Sankcija

- ◆ 2. Vsi sporazumi ali sklepi, ki jih ta člen prepoveduje, so nični.

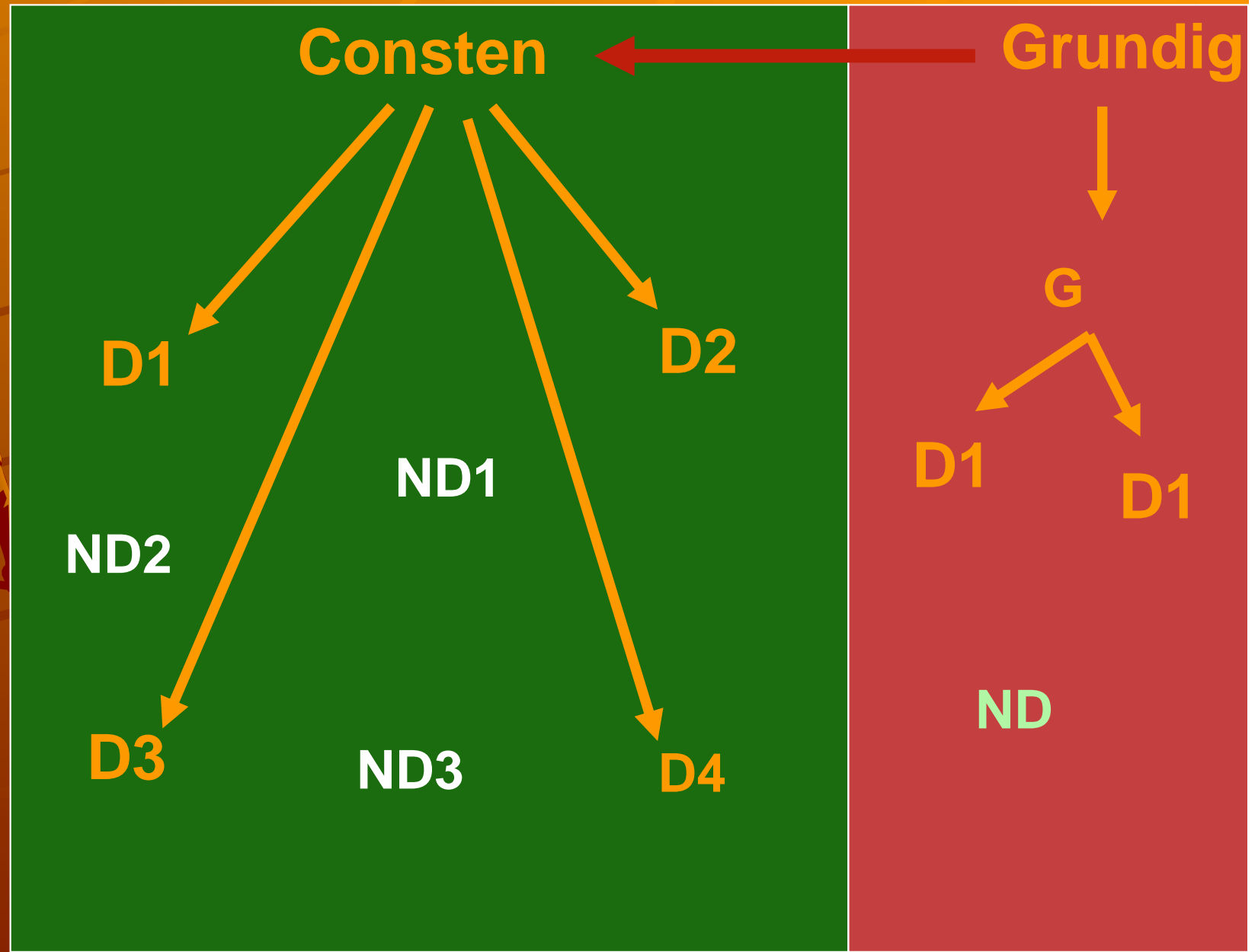
Izjeme

- ◆ Skupinske izjeme – Komisija (Svet)
- ◆ Ex post presoja – Nacionalni organi in sodišča v DČ
- ◆ Pogoji:
- ◆ (...) prispevajo k izboljšanju proizvodnje ali distribucije blaga oziroma k pospeševanju tehničnega ali gospodarskega napredka,
- ◆ pri čemer zagotavljajo potrošnikom pravičen delež doseženih koristi, in ki:
  - ◆ a) zadevnim podjetjem ne določajo omejitev, ki za doseganje teh ciljev niso nujne;
  - ◆ b) takšnim podjetjem glede znatnega dela zadevnih izdelkov ne dajejo možnosti izključitve konkurence.

Consten & Grundig

- ✦ Consten je bil ekskluzivni distributer Grundigovih izdelkov v Franciji. Prav tako je imel ekskluzivno pravico v Franciji uporabljati Grundigovo blagovno znamko GINT (Grundig International). V skladu s pogodbo Consten ni smel prodajati konkurenčnih izdelkov drugih proizvajalcev. Komisija je odločila, da pogodba med Constenom in Grundigom krši 101. člen PDEU. Consten je vložil pravno sredstvo pri SES.

Consten & Grundig

Sporazumi, sklepi in usklajena delovanja

✦ **SEU:** "The list in Article [101(1)] of the Treaty is intended to apply to all collusion between undertakings, whatever the form it takes. There is continuity between the cases listed. The only essential thing is the distinction between independent conduct, which is allowed, and collusion, which is not, regardless of any distinction between types of collusion."

Bistvo kartelne prepovedi

**Neodvisno
ravnanje**

**Koordinacija
(‘collusion’)**

Neodvisno ravnanje in sporazum

- ✦ SEU: "The only essential thing is the distinction between independent conduct, which is allowed, and collusion, which is not..."
- ✦ Prilagajanje drugim
- ✦ Sledenje vodilnemu na trgu

Elementi generalne klavzule

- ✦ Dve ali več samostojnih podjetij
  - Podjetniško združenje
- ✦ Koordinacija (collusion) v obliki sporazuma, sklepa ali usklajenega ravnanja
- ✦ Namen ali učinek je preprečevanje omejevanje ali izkrivljanje konkurence
- ✦ Znaten vpliv na konkurenco
- ✦ Znaten vpliv na trgovino med DČ

Podjetje

- ✦ Undertaking, Unternehmen
- ✦ PDEU ne opredeljuje – sodna praksa
- ✦ Opredelitev pomembne tudi glede:
  - 102. PDEU
  - Pravil glede omejevalnih koncentracij
  - Liberalizacije (106. PDEU)
- ✦ Vsaka enota, ki izvršuje gospodarsko dejavnost ne glede na pravno-organizacijsko obliko in vire financiranja (*Höfner & Elser v Macroton, (C-41/90; 1991)*),

Höfner & Elser v Macroton:

- ◆ A public employment agency engaged in the business of employment procurement may be classified as an undertaking for the purpose of applying the Community competition rules since, in the context of competition law, that classification applies to every entity engaged in an economic activity, regardless of its legal status and the way in which it is financed.

Gospodarska dejavnost

- ◆ Dobava blaga in storitev
- ◆ Rosredovanje zaposlitve
- ◆ Različni sistemi socialnega zavarovanja
  - Bolezen in nosečnost (F)
  - Starostno zavarovanje (F)
  - Dodatna pokojninska zavarovanja (NL)
- ◆ Skupnost slovenskih zdravilišč (UVK 306-83/2005, 18.1.2006)
- ◆ Festival Ljubljana/CD (UVK 3072-4/00, 19.6.2001)

Mejni primeri

- ◆ Državna podjetja *Höfner & Elser v Macroton*, (C-41/90; 1991)
- ◆ Javna služba (Firma Ambulanz Glöckner v Landkreis Südwestpfalz. Case C-475/99)
- ◆ Tuja podjetja
- ◆ Tuje trgovske organizacije
- ◆ Sindikati
- ◆ DČ
  - Lokalne in regionalne oblasti
- ◆ Kulturne ustanove, športna združenja
  - ◆ Festival Ljubljana (UVK 3072-4/00, 19.6.2001)
- ◆ Posamezniki
- ◆ Delavci

Skupine podjetij (Koncerni)?

- ✦ 101 PDEU načeloma ne velja znotraj koncernov
- ✦ (VIHO Europe BV proti Komisiji, zadeva T-102/92, [1995] ECR 11)
- ✦ Kdo odloča?

VIHO Europe BV proti Komisiji

- ◆ Where a subsidiary, although having a separate legal personality, does not freely determine its conduct on the market but carries out the instructions given to it directly or indirectly by the parent company by which it is wholly controlled, [Article 101(1)] does not apply to the relationship between the subsidiary and the parent company with which it forms an economic unit.
- ◆ Conduct adopted unilaterally on the market by such an economic unit cannot, even if it consists of prohibiting subsidiaries from supplying products to customers established in Member States other than that of the subsidiary, be brought within the scope of and be made the subject of sanctions under [Article 101] without causing that article to apply to circumstances for which it is not intended.

Koncerni

- ◆ Samostojnost sprejemanja odločitev
- ◆ Ekonomska enota (Hydrotherm Gerätebau GmbH proti Andreoli, zadeva 170/83, [1984] ECR 2999):
- ◆ “In competition law, the term “undertaking” must be understood as designating an economic unit for the purposes of the subject-matter of the agreement in question, even if in law that economic unit consists of several persons, natural or legal.”

Sporazum

- ✦ *"...the concept of an agreement within the meaning of Article 101(1) of the Treaty centres around the existence of a concurrence of wills between at least two parties, the form in which it is manifested being unimportant so long as it constitutes the faithful expression of the parties' intention." (Bayer AG v Commission)*
- ✦ Pojem ni enak kot v civilnem pravu
- ✦ Najmanj 2 subjekta
- ✦ Skupna volja glede preprečevanja ...
- ✦ Formalni ali neformalni

Sporazum

- ✦ Lahko izhaja iz SPP
- ✦ Pravila poslovnih/trgovskih združenj
- ✦ Zadostuje tudi gentlemen's agreement Ni treba, da je pravno zavezujoč,
  - Npr. že potekel a se še spoštuje
- ✦ Oblika ni važna, lahko se obstoj destilira iz okoliščin.
- ✦ Lahko se na obstoj sklepa na podlagi daljšega poslovnega odnosa med strankama.

Ni “sporazum”

- ✦ Dogovor znotraj skupin podjetij (koncerni)
- ✦ Pristna zastopniška pogodba
- ✦ Kolektivna pogodba o zaposlitvi

Združenje podjetij

- ✦ Ne gre za določen tip (npr. trgovska združenja)
- ✦ Ni potrebna pravna sposobnost
- ✦ Vpliv na ravnanje članov
- ✦ BNIC, v Guy Clair Case 123/83
- ✦ GIZ, (kmetijske) zadruge, konzorciji

Sklep združenja podjetij

- ◆ Npr. sklep o določitvi rabata
- ◆ Ni potrebna formalna veljavnost oz. obveza
- ◆ Vpliv na ravnanje članov!
- ◆ Neobvezujoča priporočila glede cen (Fenex)
- ◆ Tudi če določitev cen naloži/odobri država
- ◆ Certifikati (SCK & FNK)
- ◆ Tudi statut je lahko sklep
- ◆ Kazen
  - Združenje
  - Posamezni člani

Usklajeno ravnanje (UR)

- ✦ Enako/podobno ravnanje na trgu
- ✦ Lahko neformalno sodelovanje
- ✦ Skrivanje, uničenje dokazov o dogovorih/sklepih
- ✦ Razlika med usklajenim ravnanjem in naravno reakcijo na tržne razmere
  - Različni proizvodni stroški

Odnos med sporazumi, sklepi in UR - SEU:

- ✦ “The list in Article [101(1)] of the Treaty is intended to apply to all collusion between undertakings, whatever the form it takes.
- ✦ There is continuity between the cases listed.
- ✦ The only essential thing is the distinction between independent conduct, which is allowed, and collusion, which is not, regardless of any distinction between types of collusion.”

SEU:

- ◆ *a form of coordination between undertakings ...*
- ◆ *without having been taken to the stage where an agreement properly so-called has been concluded,*
- ◆ *knowingly substitutes for the risks of competition,*
- ◆ *practical cooperation between them*
- ◆ *which leads to conditions of competition which do not correspond to the normal conditions of the market,*
  - *having regard to the nature of the products, the importance and number of the undertakings as well as the size and nature of the said market.”*

Izmenjava informacij – SEU:

- ✦ *Any direct or indirect contact between economic operators of such a nature as to disclose to a competitor the course of conduct which they themselves have decided to adopt or contemplate adopting on the market constitutes a concerted practice ....*
- ✦ *It is sufficient that, by its statement of intention, the trader eliminated or, at the very least, substantially reduced uncertainty as to the conduct to expect of it on the market.”*

Vertikalna razmerja (*Pioneer*)

- ✦ "A company whose purpose is to import and organize the sale of products in several Member States and which to that end attempts to find a distributor in each of the Member States in question, offers it an exclusive distributorship agreement, divides the products imported amongst the national distributors
- ✦ and seeks to coordinate their sales efforts, inter alia by holding regular meetings, *is obliged, on account of its central position, to display particular vigilance in order to prevent concerted ... practices contrary to the competition rules, even if those activities do not necessarily confer on it a decisive influence on the conduct of each of the distributors.*"

UR in dopustno "naravno" paralelno ravnanje

- ✦ Pri UR ni bistvo v razlikovanju med sporazumom in UR ampak v razlikovanju med UR in dopustnim paralelnim obnašanjem na trgu, ki ne nasprotuje konkurenčnopравnim pravilom!!!
- ✦ Lahko problem v situaciji oligopola

Oligopol

- ✦ Malo prodajalcev
- ✦ Težko dostopen trg
- ✦ Malo diferenciacije proizvodov
- ✦ Transparentnost stroškov in cen
- ✦ 'Naravno' nižanje cen
- ✦ Problem je struktura trga in ne ravnanje udeležencev

UR in paralelno ravnanje

- ✦ "Conscious parallelism"
- ✦ Sprejemljiva razlaga enakega/podobnega ravnanja
- ✦ ICI (Dyrestuffs)
- ✦ Sugar (Suiker Unie)
- ✦ *Züchner v. Bayerische Bank* provizije za transfer sredstev med DČ
- ✦ *Asturienne & Rheinzink*
- ✦ Woodpulp

ICI v Commission, case 48-69

- ✦ “Although every producer is free to change his prices, taking into account the ... conduct of his competitors,
- ✦ it is contrary to the rules on competition for a producer to cooperate with his competitors,
- ✦ ... in order to determine a coordinated course of action relating to a price increase and
- ✦ to ensure its success by prior elimination of all uncertainty as to each other's conduct regarding the essential elements of that action, such as the amount, subject-matter, date and place of the increases.”

Usklajeno ravnanje vs neodvisno ravnanje – SEU:

- ✦ " ... each economic operator must determine independently the policy which he intends to adopt on the common market including the choice of the persons and undertakings to which he makes offers or sells. ...
- ✦ this requirement of independence does not deprive economic operators of the **right to adapt themselves intelligently to the existing and anticipated conduct of their competitors,...**"
- ✦ "... it does, however, **strictly preclude any direct or indirect contact** between such operators, the object or effect whereof is either to influence the conduct on the market of an actual or potential competitor or
- ✦ to disclose to such a competitor the course of conduct which they themselves have decided to adopt or contemplate adopting on the market.«,

Dokazovanje UR

- ✦ Zgolj enako ravnanje ni dokaz niti domneva UR. *SEU: "Parallel conduct cannot be regarded as furnishing proof of concertation unless concertation constitutes the only plausible explanation for such conduct"*
- ✦ *Stiki + enako ravnanje = domneva UR*
- ✦ *Oligopoly defence*

Karteli

- ◆ Dogovarjanje cen
  - *Quinine, Dystuffs (ICI), Cement Cartel, Sugar Cartel*
- ◆ Omejitve proizvodnje/prodaje (kvote)
  - *Qinine, Belasco*
- ◆ Delitev trgov (načelo domačega trga)
  - *Cement Cartel, Peroxygen, SAS/Maersk*
- ◆ Dogovarjanje glede ponudb na javnih razpisih (bid rigging)
  - *Heating pipes*
- ◆ Omejevanje reklamiranja ipd.
  - *Milchforderungfonds*
- ◆ Programi prizanesljivosti

Namen ali učinek – preprečevanje omejevanje ali izkrivljanje konkurence

- ✦ Alternativna pogoja
- ✦ Absolutna teritorialna zaščita (Grundig)
- ✦ Ekonomska analiza
- ✦ Tudi pozitivni učinki
- ✦ Dva možna pristopa:
  - Široka razlaga 101/1 in širša uporaba možnosti izjem
  - Ožja razlaga 101/1 in manj potrebe po izjemah

Namen - omejitve per se (hard core restrictions)- 101(1)

- ✦ a) neposredno ali posredno določajo nakupne ali prodajne cene ali druge pogoje poslovanja;
- ✦ b) omejujejo ali nadzorujejo proizvodnjo, trge, tehnični razvoj ali naložbe;
- ✦ c) določajo razdelitev trgov in virov nabave;
- ✦ d) uvajajo neenake pogoje za primerljive posle z drugimi trgovinskimi partnerji in jih tako postavljajo v podrejen konkurenčni položaj;
- ✦ e) pogojujejo sklepanje pogodb s tem, da sopogodbeniki sprejmejo dodatne obveznosti, ki po svoji naravi ali glede na trgovinske običaje nimajo nikakršne zveze s predmetom takšnih pogodb.

Zadosten učinek na konkurenco

- ✦ De minimis doktrina (Völk v. Vervaecke)
- ✦ Sporočilo Komisije 2001
  - Horizontalni 10%
  - Vertikalni 15%

Zadosten učinek na trgovino med DČ

- ◆ Razmejitev pristojnosti med ES in DČ
- ◆ Minimalen čezmejni učinek
  - 5 % & 40 mio EUR
- ◆ 'Trgovina' Zajema vsako ekonomsko aktivnost
- ◆ 'Vzorec trgovanja' (pattern of trade) med DČ
- ◆ Struktura trgovanja v EU (zlasti eliminacija gospodarskega subjekta)

Sankcija 101(2) PDEU

- ✦ Ničnost *ex lege*
- ✦ Možnost delne ničnosti (nac. pravo)
- ✦ Globa glede na letni promet ("public enforcement")
- ✦ Odškodninski in opustitveni zahtevki ("private enforcement")

Namen izjem po 101/3

- ✦ Proti- in prokonkurenčni vidiki sporazuma
- ✦ Učinkovitost
  - Boljši produkti, nižje cene
- ✦ Tehtanje
- ✦ Socialno-politični faktorji (kontekst)

Izjeme po 3. odstavku 101. člena

- ✦ Prispavek k napredku proizvodnje ali distribucije blaga ali k promociji tehničnega ali gospodarskega napredka
- ✦ Omogočanje poštenega deleža ugodnosti potrošnikom
- ✦ Pogodba ne sme naložiti podjetjem omejitev, ki niso nujne
- ✦ Pogodba ne sme podjetjem omogočiti možnosti za izključitev konkurence glede znatnega dela proizvodov
- ✦ Kumulativno!!